

Asia: VN/32974/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista

Lausunnonantajan lausunto

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistus tarpeellinen?

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) kiittää mahdollisuudesta antaa asiantuntijalausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle laista perusopetuslain muuttamisesta ja siihen liittyvistä laeista. Lausunto perustuu seuraaviin arviointeihin:

- Kamppi, P., Rumpu, N., Huhtanen, M., Jokinen, M., Kartimo-Kröger, S., Roiha, A., Rämä, I., Sjöström, M. 2024. Eriyttäminen ja joustavat opetusjärjestelyt perusopetuksessa osana oppimisen ja koulunkäynnin tukea. Käynnissä oleva arviointi, tulokset julkaistaan syksyllä 2024. <https://www.karvi.fi/fi/arvioinnit/esi-ja-perusopetus/teema-ja-jarjestelmaarvioinnit/eriyttaminen-perusopetuksessa-2022-2024>
- Laimi, T., Venäläinen, S., Saarinen, J., Seppälä, S., Hietala, R., Kaivola, J., Merimaa-Jovanovic, R., Sulonen, K. & Yeasmin, N. 2024. Kehittävä arviointi maahanmuuttotaustaisten oppilaiden koulunkäyntivalmiuksia tukevassa toimenpideohjelmassa. Käynnissä oleva arviointi, tulokset julkaistaan syksyllä 2024. <https://www.karvi.fi/fi/arvioinnit/esi-ja-perusopetus/teema-ja-jarjestelmaarvioinnit/kehittava-arviointi-maahanmuuttotaustaisten-oppilaiden-koulunkayntivalmiuksia-tukevassa-toimenpideohjelmassa>.
- Saarinen, J., Venäläinen, S., Johnson P., Cantell, H., Jakobsson, G., Koivisto P., Routti M., Väänänen J., Huhta-nen M. & Viitala M. 2021a. OPS kehittämistyön kompassina. Esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteiden 2014 toimeenpanon arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus julkaisut 1:2021 https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_0121.pdf .
- Ukkola, A. & Metsämuuronen, J. 2023. Matematiikan ja äidinkielen taidot alkuopetuksen aikana – Perusopetuksen oppimistulosten pitkäjäsenarviointi 2018–2020. Julkaisut 1:2023. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. <https://karvi.fi/publication/matematiikan-ja-aidinkielen-taidotalkuopetuksen-aikana-perusopetuksen-oppimistulosten-pitkitaistenarviointi-2018-2020/> .

- Venäläinen, S., Laimi, T., Seppälä, S., Vuojus, T., Viitala, M., Ahlholm, M., Latomaa, S., Mård-Miettinen, K., Nirkkonen, M., Huhtanen, M. & Metsämuuronen, J. 2022. Kielellisiä taitoja ja koulunkäyntivalmiuksia. Valmistavan opetuksen ja oman äidinkielen opetuksen tila ja vaikuttavuus - arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 19:2022. https://www.karvi.fi/sites/default/files/sites/default/files/documents/KARVI_1922.pdf.

Karvi toteaa oppimisen ja koulunkäynnin tuen kokonaisuudistuksen olevan tarpeellinen, sillä Karvin arviointien mukaan nykyistä tuen järjestelmää ei pidetä täysin toimivana. Erityisesti koulujen opetushenkilöstö on tuonut toistuvasti esiin Karvin arvioinneissa tuen järjestelmän toimimattomuuden muun muassa oppilaiden riittämättömän tuen saannin näkökulmasta, riittämättömien henkilöstöresurssien osalta ja erilaisten asiakirjojen laadinnan kuormittavuuden näkökulmasta. Opetushenkilöstö on tuonut esiin, että tuen järjestelmän uudistus tukisi esi- ja perusopetuksen kehittämistä. Uudistuksen tarpeellisuutta tukee erityisesti Karvin Eriyttäminen ja joustavat opetusjärjestelyt perusopetuksessa osana oppimisen ja koulunkäynnin tukea -arvioinnin (myöhemmin tekstissä Eriyttäminen-arviointi) tulokset. Myös Karvin muiden teemallisten ja oppimistulosten arviointien mukaan erilaisia tukitoimia tarvitsevien oppijoiden määrä kasvaa kaikilla koulutusasteilla. Peruskoulusta toiselle asteelle siirtyy jatkuvasti oppilaita, joilla on suuria puutteita luku-, kirjoitus- ja laskutaidoissa.

Karvin arviointien mukaan tukitoimia tulisi tarjota oppilaille heti tuen tarpeen ilmetessä, ja osaamisen ja yksilöllisten tarpeiden tunnistamiselle tulisi taata riittävästi aikaa ja resursseja. Tukitoimien jatkuvuudesta tulee huolehtia koulutusten siirtymissä ja nivelvaiheissa. Myös ennakoiva panostaminen yleiseen tukeen on tärkeää, sillä se vähentää tarvetta erityisille tukitoimille.

Karvin arvioinnit osoittavat, että osa oppijoiden tuen tarpeesta johtuu riittämättömästä kielitaidosta ja puutteellisista opiskelunvalmiuksista. Koulutuspolun alusta lähtien on kiinnitettävä erityisesti huomiota siihen, millaiset mahdollisuudet maahanmuuttotaustaisilla oppijoilla on saavuttaa edellytykset aina korkeakoulutukseen asti. Suuri osa suomea tai ruotsia toisena kielenä opiskelevista oppilaista jää jo perusopetuksen ensimmäisinä vuosina muista jälkeen. Kielitaidon kehittymisen tukeminen, opetussuunnitelman perusteiden mukainen kielitietoinen opetus, opintovalmiuksien edistäminen ja tarkoituksenmukaisten koulutuspolkujen löytäminen edellyttävät maahanmuuttotaustaisten lasten ja nuorten tilanteen tuntemista ja riittäviä tukitoimia kaikilla koulutusasteilla. Kouluvalmiuksien saavuttamista ja suomalaiseen yhteiskuntaan kotoutumista voidaan tukea resursoimalla riittävästi perusopetukseen valmistavaan opetukseen ja laadukkaaseen suomi tai ruotsi toisena kielenä -opetukseen.

Syksyllä 2024 valmistuvan Eriyttäminen-arvioinnin mukaan opetustoimen henkilöstö koki oppilaiden tuen tarpeen kasvaneen viime vuosina ja tukea tarvitsevia oppilaita olleen enemmän kuin heidän tarpeisiinsa pystyttiin koulujen henkilöstömäärällä vastaamaan. Lisäksi vastaajat kokivat, ettei erityisluokilla eikä pysyvissä tai joustavissa pienryhmissä ollut riittävästi paikkoja niitä tarvitseville. Siten eriyttämistä ja joustavia opetusjärjestelyjä ei tällaisenaan voitu pitää yhdenvertaisuuden näkökulmasta täysin riittävinä keinoina tukea kaikkia oppilaita saavuttamaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa (2014) kuvattuja tavoitteita. Arvioinnissa suositellaan oppimisen ja

koulunkäynnin tuen järjestelmän uudistamista niin, että sen avulla kaikille oppilaille voidaan varmistaa heidän tarvitsemansa oppimisen ja koulunkäynnin tuki.

Karvi pitää tärkeänä lakiesityksen perustelujen mainintaa siitä, että uudistusta valmistelevat tahot toteuttavat oppimisen ja koulunkäynnin tuen uudistuksen yhteydessä opettajille täydennyskoulutusta sekä vahvistavat opetustoimen ja koulujen johdon osaamista. Tämän tärkeystä löytyy esimerkkejä useasta Karvin arvioinnista. Eriyttäminen -arvioinnissa suositellaan (arviointiin osallistuneiden eri henkilöstöryhmien näkemyksiin pohjautuen) erityispedagogiikkaan liittyvää täydennyskoulutusta koko opetustoimen henkilöstölle. Perusopetukseen valmistavan opetuksen opettajilla on suurimmat täydennyskoulutustarpeet heikkojen oppilaiden tukemista ja oppimisvaikeuksia koskien. Oman äidinkielen opettajilla täydennyskoulutustarpeet liittyivät näiden kahden lisäksi juuri kolmiportaiseen tukeen.

Onko oppimisen ja koulunkäynnin tuelle määritelty kokonaisrakenne tarkoituksenmukainen?

Karvi pitää lakiesitystä oppimisen ja koulunkäynnin tuen ehdotetusta kokonaisrakenteesta pääsääntöisesti tarkoituksenmukaisena. Toisaalta Karvi katsoo, että lakiesitys ei siinä esiteltyjen toimien ja niitä koskevien vaikutusarvioiden perusteella pysty sellaisenaan varmistamaan nykyistä riittävämpiä henkilöstö-, tila- ja aikaresursseja, toimivampaa tiedonkulkua tai oppimisen ja koulunkäynnin tuen nykyistä kattavampaa laadunvarmistusta ja seurantaa. Nämä asiat on Karvin arvioinneissa todettu olevan keskeisiä oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttamiseksi. Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa tehtävissä muutoksissa on toisaalta mahdollista vaikuttaa osaan edellä luetelluista kehittämistarpeista.

Lakiesitys ennakoivista tukitoimista, jotka korvaavat yleisen ja tehostetun tuen, on Karvin mukaan kannatettava uudistus. Eriyttäminen-arvioinnin mukaan yleisen ja tehostetun tuen välinen ero koettiin kouluissa epäselväksi ja tuen saatavuus sekä toteuttamistavat, kuten tukiopetuksen antaminen, olivat vaihtelevia. Erityinen tuki koettiin tehostettua tukea selkeämmäksi.

Eriyttäminen-arvioinnin mukaan koulujen henkilöstöllä ja opetuksen järjestäjillä (sivistystoimenjohtajilla) oli varsin erilaiset näkemykset tuen toteuttamisesta, toteutumisesta sekä esimerkiksi henkilöstön riittävydestä. Laadunhallinnan näkökulmasta kehittämistarpeita havaittiin myös oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden ennakointiin, kartoittamiseen ja seurantaan liittyvissä ohjeistuksissa ja menettelyissä.

Lisäksi Karvi toteaa, että lakiesityksessä tai sen perusteluissa olisi ollut toivottavaa huomioida ylä- ja alakoulujen rakenteelliset erot oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttamisessa. Tuen painopisteen siirtymisen ennakoivaan ryhmämuotoiseen tukeen voidaan katsoa edistävän tuen tarjontaa myös yläkouluissa, mikäli kouluissa on mahdollisuus yhteis- tai samanaikaisopettajuuteen tai työparityöskentelyyn. Eriyttäminen-arvioinnissa tuli esiin, että yläkoulujen aineenopettajat kokivat

oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttamisen ja sen edellytykset haastavammiksi kuin alakoulujen luokanopettajat. Arvioinnissa tuli esiin myös se, että yhteis- ja samanaikaisopettajuuden edistämiseksi opetuksen järjestäjän on tärkeää varata riittävästi yhteissuunnitteluaikaa. Samankaltaisia tuloksia on nähtävissä myös vielä julkaisemattomassa maahanmuuttotaustaisten oppilaiden koulunkäyntivalmiuksia käsittelevässä arvioinnissa. Aineenopettajilla on koulun johdon mukaan suuri vastuu tuen tarpeiden tunnistamisessa ja siihen ohjaamisessa. Täydennyskoulutusta tarvittaisiin kuitenkin aiheeseen liittyen. Samoin yhteissuunnittelu-aika koettiin riittämättömäksi, mikä vähentää opettajien yhteistyötä.

Onko ennakoivia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Karvi katsoo, että lakiehdotuksessa painotettavat, ryhmämuotoisena järjestettävät ennakoivat tukitoimet ovat oppilaan tarvitseman tuen varmistamisen sekä opettajien työn järjestämisen näkökulmasta tarkoituksenmukainen uudistus. Lakiehdotuksessa ryhmäkoon määrittelemineen olisi ollut kuitenkin toivottavaa myös tilanteissa, joissa oppilaskohtaisia tukitoimia saavien oppilaiden lisäksi myös ennakoivia tukitoimia tarvitsevia oppilaita on paljon. Eriyttäminen-arvioinnissa tuli esiin, että luokan- tai aineenopettajilla oli opetusryhmässään keskimäärin kolme tehostetun tuen ja kaksi erityisen tuen oppilasta. Monet opettajat ovat kokeneet tukea tarvitsevien oppilaiden määrän opetusryhmissä usein liian suureksi. Jotta oppilaat saisivat tarvitsemansa tuen ja opettajilla olisi mahdollisuutta sitä antaa, olisi tärkeää varmistaa, että opetusresurssit säilyisivät riittävinä myös tilanteissa, joissa ennakoivia tukitoimia saavien oppilaiden määrä on suuri.

Karvi kannattaa ehdotusta, jossa ennakoiva tukiopeetus, opetuskielen tukiopeetus ja lyhytaikainen erityisopettajan antama tukiopeetus erotetaan selkeämmin omiksi tukimuodoikseen. Karvi pitää myös tärkeänä, että opetuskielen oppimiseen kohdennetaan resurssia. Sen kustannuksia arvioitaessa on kuitenkin käytetty resurssiopettajan palkkaa, jolla ei välttämättä ole aiempaa kokemusta kielen opettamisesta. Opetuskielen tukea antavan henkilön tulisi olla kelpoinen opettamaan monikielisiä oppilaita, ja tämä pitäisi varmistaa myös laissa.

Opetuskielen tukiopeetuksen suhteen olisi myös tärkeää erottaa, miten tukiopeetus eroaa suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksesta. Tukiopeetusta ei ole rajattu vain maahanmuuttotaustaisille oppilaille, mutta sen sisältö muistuttaa suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen sisältöä. Lakiehdotuksessa olisi tärkeää täsmentää, onko tukiopeetus vain opetuskielen opetusta, vai onko tarkoituksena enemmän koulunkäyntivalmiuksien tukeminen, jolloin opetus kohdistuisi erityisesti jokaisen oppiaineen omaan kieleen.

Eriyttäminen-arvioinnissa havaittiin laadunhallinnan kehittämistarpeita oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeiden ennakoinnin, kartoittamisen ja seurannan ohjeistuksissa ja menettelyissä. Opetuksen järjestäjältä ennakoivien tukitoimien toteutus kaikkien perusopetuksen ryhmien osalta ja läpi lukuvuoden edellyttää vahvaa suunnitelmallisuutta ja riittävää resursointia, jotta tukitoimien mitoitus suhteessa oppilaiden tarpeisiin olisi riittävää. On hyvä, että Opetushallitukselle säädettäisiin ennakoivien tukitoimien suunnittelun, tarjonnan ja toteutuksen periaatteiden ja toteutustapojen määrittely. Tuen toteutuksen läpinäkyvyyden, seurannan ja esimerkiksi tulevien tiedonkeruiden

kannalta lakiesityksen perusteluissa olisi lisäksi tärkeää määritellä, miten perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa varmistetaan tuen yhdenmukaisuus opetuksen järjestäjien kesken.

Eriyttäminen-arvioinnin mukaan tukiovetusta annetaan nykyisin varsin vähän ja oppilaan saama tuki on monin osin reaktiivista ennakoivan sijaan. Ennakoivien tukitoimien suunnitelmallinen toteuttaminen ja ennakoivan tukiovetuksen vähimmäismäärän kirjaaminen lakiin on oppilaiden yhdenvertaisuuden sekä tukitoimien toteutumisen seurannan ja arvioinnin näkökulmasta siten kannatettavaa. Epäselväksi kuitenkin jää, miten tieto oppilaiden ennakoitua mahdollisesti suuremmasta tuen tarpeesta kulkee opetuksen järjestäjälle ja miten se huomioidaan lukuvuoden aikana tuen järjestämisessä. Eriyttäminen-arvioinnin mukaan opettajien ja opetuksen järjestäjien välillä oli näkemuseroja siinä, miten oppilaiden tuen tarpeisiin voitiin kouluissa vastata. Vuoropuhelun kehittäminen ennakoivaa tukea suunnittelevien opettajien ja opetuksen järjestäjien välillä tulee jatkossa aiempaakin tärkeämmäksi, jotta opetuksen järjestäjällä olisi ajantasaista ja luotettavaa tietoa oppilaiden tarpeista tuen mitoittamiseksi. Arvioinnissa suositellaankin, että oppimisen ja koulunkäynnin tuen kehittämiseksi tuen laadusta ja ratkaisuista tulee kommunikoida nykyistä aktiivisemmin opetushenkilöstön ja opetustoimen johdon kesken. Vuoropuhelua tarvitaan erityisesti koulun toimintakulttuurista ja pedagogiikasta sekä käytössä olevien resurssien jakamisesta.

Lakiehdotus opettajien yhteistyöstä ja konsultaatiosta ennakoivien tukitoimien toteuttamisessa on koulujen toimintakulttuurin ja tiedonkulun kehittämisen näkökulmasta tarkoituksenmukainen. Opettajien välinen yhteistyö ja konsultaatio kannustaa yhteisopettajuuteen, edistää opettajien mahdollisuuksia huomioida opetusryhmien ja oppilaiden erilaisia tarpeita sekä mahdollistaa oppilaiden monipuoliset ryhmittelyt. Yhteistyö ja konsultaatio eivät kuitenkaan lisää kouluissa toivottuja henkilöstöresursseja.

Eriyttäminen-arviointiin osallistuneet opettajat pitivät samanaikaisopettajuutta tärkeänä, mutta erityisopettajan kanssa sitä tehtiin harvoin. Yläkouluissa yhteis- ja samanaikaisopettajuuden toteuttaminen koettiin arvioinnissa ala- ja yhtenäiskouluja haastavammaksi. Yhteis- ja samanaikaisopettajuuden lisäämiseksi opetuksen järjestäjän on tärkeää varata opettajien työsuunnitelmiin nykyistä riittävämminkin aikaa yhteistyön suunnitteluun ja osaamisen kehittämiseen.

Karvi pitää tärkeänä, että uudistetun lain toimeenpanoa, vaikutusten arviointia sekä jatkokehittämistarpeita selvitetään tutkimuksen avulla. Lain toteutumisen ja oppilaiden yhdenvertaisuuden näkökulmasta on tärkeää seurata myös sitä, miten erityisopettajien saatavuus toteutuu.

Onko oppilaskohtaisia tukitoimia koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Lakiesityksessä todetaan, että oppilaskohtaisia tukitoimia on oikeus saada viipymättä, jos ryhmässä toteutetut ennakoivat tukitoimet ovat riittämättömiä. Eriyttäminen-arvioinnin aineiston mukaan moni opetustoimen henkilöstön edustaja koki, etteivät oppilaat saaneet tarvitsemaansa tukea

välittömästi tuen tarpeen ilmetessä. Jotta oppilas saa viipymättä tarvitsemansa tukitoimet, on opetuksen järjestäjän varmistettava päätöksentekoon liittyvän prosessin toimivuus.

Oppilaskohtaiset tukitoimet edellyttävät moniammatillista yhteistyötä ja opettajien välistä konsultaatiota. On hyvä, että lakiesityksessä painotetaan oppilaskohtaisten tukitoimien yhteydessä opettajien yhteistyön merkitystä. Eriyttäminen-arvioinnin mukaan opettajien välinen yhteistyö oli ollut melko vähäistä, jonka yhtenä syynä oli ajan puute. Tähän lakiehdotus ei tuo ratkaisua.

Lakiesityksessä olisi ollut myös toivottavaa huomioida oppilaskohtaisen tuen järjestämisen kehittämistarpeet yläkoulujen aineenopettajajärjestelmän näkökulmasta, sillä Eriyttäminen-arvioinnissa tuli esiin, että yläkouluissa yhteisopettajuus ja oppilaan tuki oli alakouluihin verrattuna haasteellisempaa järjestää.

Karvi katsoo, että oppilaskohtaiselta suunnitelmalta edellytettävät kirjaukset tukitoimien toteuttamisesta ja seurannasta on kannatettava muutos niin oppilaan oikeusturvan ja yhdenvertaisuuden kuin koulun toimintakulttuurin kehittämisen näkökulmasta. Lakiesityksessä esitetään oppilaskohtaisten tukitoimien toteutumisen ja riittävyyden arvioimista vähintään kerran lukuvuodessa. Oppilaan tuen näkökulmasta tukitoimien riittävyyttä olisi toivottavaa arvioida joustavasti myös lukuvuoden aikana, esimerkiksi lukukausittain oppimisen ja osaamisen arvioinnin yhteydessä.

Oppilaskohtaisten tukitoimien toteuttamista koskevan suunnitelman sisällön lisäksi Opetushallituksen tulisi linjata, kenellä on suunnitelmien seuranta- ja arviointivastuu ala- ja yläkoulussa. Yläkoulujen osalta tulisi erityisesti pohtia sitä, miten oppilaskohtaisen tuen suunnittelu, toteutus, seuranta ja arviointi toteutuu eri oppiaineissa. Lisäksi laissa olisi hyvä ottaa nykyistä vahvemmin kantaa siihen, miten koulunkäynninohjaajille voidaan järjestää mahdollisuus saada työnkuvansa kannalta riittävä tieto ohjaamiensa oppilaiden tuen tarpeesta. Tämä epäkohta tuli esiin Eriyttäminen-arvioinnissa.

Oppilaskohtaisia tukitoimia saavien oppilaiden enimmäismäärästä säättäminen on lähtökohtaisesti hyvä asia. Toisaalta viisi oppilaskohtaista tukea saavaa oppilasta on suuri määrä erityisesti silloin, jos opetusryhmässä on lisäksi myös monta ennakoivia tukitoimia saavaa oppilasta. Lain perusteluissa ei tule esiin, miten pelkästään oppilaskohtaista tukea saavien oppilaiden määrää rajaamalla vältetään tukea tarvitsevien oppilaiden määrän kasvu opetusryhmässä liian suureksi, ellei myös ennakoivia tukitoimia tarvitsevien oppilaiden määrää rajata opetusryhmiä muodostettaessa. Eriyttäminen-arvioinnissa tuli esiin, että mitä enemmän opettajilla oli tehostettua ja erityistä tukea tarvitsevia oppilaita opetusryhmässään, sitä vähemmän hän pystyi huomioimaan yksittäisten oppilaiden tarpeita omassa opetuksessaan.

Lakiluonnoksessa opetuksen järjestäjää velvoittava pykälä riittävästä tuntiopettajien ja koulunkäyntiavustajien määrästä on kannatettava lisäys. Eriyttäminen-arvioinnin mukaan koulunkäynninohjaaja on opettajan yleisin työpari koulussa, joten koulunkäynninohjaajien roolia oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttamisessa olisi ollut perusteltua tarkastella tämän lain valmistelun yhteydessä enemmänkin.

Onko tuen asiakirjoja ja hallintopäätöstä koskevat sääntelyehdotukset tarkoituksenmukaisia?

Karvi katsoo, että lakiehdotus tuen asiakirjojen vähentämisestä on kannatettava, sillä Eriyttäminen-arvioinnin mukaan nykyisiä oppimisen ja koulunkäynnin tuen asiakirjoja pidetään tarpeellisina, mutta raskaina toteuttaa, eivätkä oppilaat ole saaneet aina täysimääräisesti sitä tukea, joka heille oli suunnitelmiin (ja päätöksiin) kirjattu. Kun suunnitelmia tai muita tukea koskevia asiakirjoja ei ryhmäkohtaisen tuen osalta laadita, lakiesityksen perusteluihin olisi tärkeää kirjata, miten varmistetaan tuen yhdenmukaisuus, riittävyys ja yhdenvertaisuus sekä miten ryhmäkohtaisen tuen toteutumista on mahdollista seurata.

Karvi pitää kannatettavana säätää yhdenmukaiset käytänteet oppilastietojen kirjaamisesta tuen arviointia ja sen toteuttamista koskevaan asiakirjaan sekä näiden muutosten tuomaa mahdollisuutta laatia valtakunnalliset ohjeistukset. Tämä vastaa Karvin Eriyttäminen-arvioinnin suositusta, jossa oppilaskohtaisen tuen järjestämisen yhdenmukaisuuden turvaamiseksi ehdotetaan valtakunnallisten asiakirjapohjien ja niihin liittyvien ohjeistusten selkiyttämistä sekä opetuksen järjestäjien ohjaamista käyttämään niitä. Tämä myös edesauttaisi tiedonkeruun toteuttamista päätöksenteon tueksi.

Lisäksi Karvi toteaa, että KOSKI-järjestelmän tiedonkeruuta päivitettäessä on hyvä varmistaa myös merkitsemistapojen yhdenmukaisuus. Karvi on eri arviointien yhteydessä havainnut, että opetuksen järjestäjien KOSKI-järjestelmään viemien tietojen merkitsemisessä on ilmennyt vaihtelua, joka vaikuttaa tietojen luotettavuuteen ja niiden vertailtavuuteen.

Onko teillä täydennettävää esityksen vaikutusarvioihin?

Lakiehdotuksen mukaan perusopetuslain oppimista ja koulunkäynnin tukea koskevien muutosten on tarkoitus tulla voimaan 1.8.2025 ja määräys perusopetuksen opetussuunnitelman perusteista alkuvuodesta 2025. Luvussa 9 todetaan, että opetus- ja kulttuuriministeriö sekä Opetushallitus laativat syksyllä 2025 ohjeistusta lain ja opetussuunnitelman perusteiden käytännön soveltamisesta sekä tarvittavaa tukimateriaalia. Ohjeistuksen valmistuminen vasta lakimuutosten ja opetussuunnitelman uudistamisen jälkeen on ymmärrettävää, mutta koulutuksen järjestäjien näkökulmasta haastavaa.

Koska tukijärjestelmä on erilainen varhaiskasvatuksessa ja toisella asteella, on tärkeää seurata, millaisia vaikutuksia uudistuksella on tuen jatkumoon varhaiskasvatuksesta esipetukseen ja perusopetuksesta toiselle asteelle.

Onko teillä parannusehdotuksia esitysluonnokseen?

Karvin arvioinnit osoittavat, että paikallisen tason tulkinnat ja ymmärrykset erilaisten koulutuksen kehittämiseen tai toteuttamiseen liittyvien ohjausdokumenttien kirjauksista saattavat vaihdella, mikä haittaa tavoitteiden saavuttamista. Tähän liittyen Karvi pitää tärkeänä, että lain muutoksen toimeenpanoa tukevat käsitteet ja määritelmät ovat yksiselitteisiä. Esimerkkinä edellisestä kirjaukset opetuskielen tukeen tai kielelliseen tukeen tulisi olla yhdenmukaiset.

Lakiehdotuksen perusteluissa on käytetty termejä opetuksen järjestäjä ja opettajat, mutta rehtoreita ei ammattiryhmänä ole luonnoksen perusteluissa mainittu (lukuun ottamatta lukua 2.4). Oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämisen näkökulmasta rehtoreiden ja sivistystoimen johdon rooleja ja vastuita olisi toivottavaa tarkastella ainakin lain perusteluissa.

Lisäksi Karvi toteaa, että lain perusteluista ei kaikilta osin tule esiin se, mitä tukeen liittyviä asioita on jätetty Opetushallituksen linjattavaksi perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Kamppi Päivi

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus - Karvi / Yleissivistävä koulutus